

Kränkande behandling

Allmänna råd och kommentarer för arbetet mot kränkande behandling har på regeringens uppdrag utarbetats av Skolverket i samarbete med Myndigheten för skolutveckling. Råden omfattar bland annat arbetet mot mobbing, diskriminering, sexuella trakasserier, rasism, främlingsfientlighet och homofobi. Råden gäller från skolstarten 2004.

Regeringen har under hösten överlämnat propositionen "Trygghet, respekt och ansvar - om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever" till riksdagen. På Myndigheten för skolutvecklings hemsida finns material att hämta som rör det förebyggande arbetet, de styrdokument som gäller samt skolexempel.

Adress: www.skolutveckling.se/utvecklingsteman/vardegrunden/krankandebehandling

Vilka elever får inte det stöd de har rätt till? Vad kan det bero på? Hur kan det förstås i ett större sammanhang?

Tio skolors arbete har granskats av forskare vid Göteborgs universitet. De har studerat hur skolpersonal, elever och föräldrar upplever arbetet med dessa frågor. I studien riktas intresset mot situationen för de elever i den svenska grundskolan som får för lite stöd i skolarbetet jämfört med vad de enligt skolans personal anses behöva. Rapporten bygger på en kvalitativ studie av tio skolors arbete. Den tillför intressant kunskap och erfarenhet inom området särskilt stöd. I studien görs också jämförelser med perspektiv från forskning i andra länder när det gäller frågor som olika skolkulturer, skolors språkbruk och arbetet med utagerande elever.

Studien har genomförts av forskare vid Göteborgs universitet. Den utgör en del av en stor undersökning om åtgärdsprogrammets förekomst och innehåll i den svenska grundskolan, vars första två delar publicerades av Skolverket 2003.

Rapporten kan laddas ner eller beställas under adress: www.skolutveckling.se och sedan Publikationer/sök publikationer

Engelska ett språk för alla Datorstödd språkinläring

Av Anne-Marie Nordén

I tider av internationalisering är det en demokratisk rättighet att alla elever erbjuds en möjlighet att lära sig engelska.

Många elever med läs- och skrivsvårigheter eller andra inlärningsproblem har svårt att i sitt ordförråd inlemma engelska ord, fraser och uttryck samt att tillämpa grammatiska strukturer och att

våga använda sina språkkunskaper. Dessa elever behöver alternativa, multisensuella och högfrekventa ordexponeringar för att kunna lära sig ord och fraser. Detta gäller även grammatiska strukturer och tillämpning av dessa.

Med hjälp av IT-program och programmet "Lexia" har vi på Djupedalskolan, Mölnlycke kunnat göra detta tragglande mångfacetterat och lustbetonat. Det auditiva stödet, vilket datorn kan erbjuda har inneburit genombrottet för många elever.

Individualisering av såväl övningar som tester har gjort att alla lyckats. Logging och resultattabeller har gett eleverna möjlighet att följa sin egen utveckling. Lusten att lära har väckts och tiden för inläring mångdubblats.

Övningsdisketter med läxan (tillverkningstid 10-20 sek) har gjort det möjligt att fortsätta arbetet hemma vid datorn. Glosförhör och tester har individanpassats i samarbete med eleverna. Eleverna har också valt ambitionsnivå i förhållande till sina förutsättningar. Datorn rättar och ger omedelbar respons. Inga atomer spillas.

Vi har använt IT-teknik som stöd i de texter vi arbetat med såväl i läromedel som i bredvidläsningslitteratur och tidningsartiklar. Datorn har aldrig varit ett självändamål utan erbjudit ett sätt att tydliggöra och träna på elevens nivå, i elevens takt och med den tid som eleven tycker sig behöva.

Proven klarades galant

Nationella proven i årskurs 9 har klarats galant. Utvärdering från Lärarhögskolan i Mölndal dokumenterade elevernas entusiasm och framför allt den stärkta självkänslan. Förberedelsearbetet är inte mer betungande än vid konventionell språkundervisning.

Efter att i fem år konsekvent ha arbetat med denna nya undervisningsmodell kan jag med glädje konstatera att mina kollegor mer och mer inlemmar idén i sin undervisning. Inom vårt arbetslag är vi nu flera som till 100% arbetar på detta sätt med de svaga eleverna. Att vi dessutom har entusiastiska elever trots deras inlä-

forts nästa sida

forts fr föreg sida Engelska ett språk för alla...

ningssvårigheter förvånar många. De tycker engelska är roligt och presterar över förväntan.

Föräldrar har involverats och entusiasmen har varit stor även här. De säger sig ha sett en helt ny inställning till språkinläring och elevens tid med språkträning har avsevärt förlängts hemma. Även föräldrarna själva har förkovrats sig i engelska med elevernas hemdisketter.

Bonnier Utbildning har intresserat sig för idén och 2003 kom ett läromedel "Log in...to Lexia" ut på marknaden. Det erbjuder sex kapitel med 18 för tonåringar intressanta texter och ett rikhaltigt övningsmaterial i bokform.

CD för individuell träning

Dessutom medföljer en CD-skiva där eleven via datorn erbjuds visuellt och auditivt stöd samt individuell träning på alla bokens glosor, fraser, texter och grammatikmoment. Eleven erbjuds via datorn en konsekvent väg från glosa via fras till textförståelse- allt övat på ett mångfasetterat och genomtänkt sätt. Detta möjliggör för lärare utan någon som helst datakunskap att prova idén. Boken är avsedd att kunna användas såväl i språkvalet åk 6-9 som i den ordinarie engelskundervisningen. Datadelen kan naturligtvis med fördel användas i hemmet som läxa eller under lektionstid.

Vi tycker oss ha funnit en ny väg till språket, en väg som naturligtvis skulle gagna alla elever men som här i sju år framgångsrikt prövats på svagpresterande elever på Djupedalskolan. Idén nominerades till finalen vid EU:s språkgranskning. Tyvärr stannar många bra idéer på den enskilda skolan. Vi tror att vårt sätt att arbeta säkert skulle göra språkinläring både lättare och roligare även för elever på många andra skolor varför vi erbjuder en demonstration av såväl metod som läromedel, torsdag 23 februari kl. 18-20, se vidare annons.

Anne-Marie Nordén

Läromedelsutställningen på Svenska Mässan 16-17 januari

Alla för- och grundskollärare är välkomna till den årliga läromedelsutställningen på Svenska Mässan. Utställningen är i F-hallen och ca 40 förlag kommer att ställa ut. Utställningen är öppen mellan klockan 13 och 18.

Efter utställningen finns alla nyheter i den permanenta läromedelsutställningen på Gärdavägen 4.

Läromedelsutställningen – den pedagogiska mötesplatsen – är öppen måndag-torsdag klockan 08.00-17.00 och fredagar 08.00-15.00.

I utställningen finns material från förskola till komvux. Här finns förlagens alla nyheter och kataloger. Ni är alltid välkomna för tips, hjälp och eventuella ref.ex. I "långrummet" kan arbetslag sitta och jämföra material och se på video eller DVD. I läromedelsutställningen finns dataprogram från Elevdata, Frölundadata, Softogram, Alfa-max mm. För utlåning finns Daisyspelare och Alpha-smart.

Under våren kommer ett antal *Förlagskvällar* att äga rum i Läromedelsutställningen. Dessa kvällar är utan kostnad. På vår webbsida www.grutbildning.to kommer vi att lägga ut mer information om dessa arrangemang. Varmt välkomna till Gärdavägen 4 hälsar Margaretha Landström!

OBS! Läromedelsavdelningen stänger för juledighet den 21 december klockan 17.00 och hälsar er välkomna igen måndagen den 9 januari!

Ny forskning.....

Lärare ofta dominanta i samarbetet med fritidspedagoger och förskollärare

När skola och barnomsorg ska samarbeta är det i många fall lärarna som dikterar villkoren. Enligt Jan Hjelte vid Umeå universitet skulle samarbetet bli bättre om de olika yrkesgrupperna fick ökad kunskap om varandras verksamheter.

Att skola och barnomsorg samarbetar på ett bra sätt är en förutsättning för att föräldrar och barn ska känna sig trygga. Jan Hjelte, Umeå universitet, har i sin avhandling studerat på vilket sätt lärare kommunicerar med fritidspedagoger och förskollärare, och hur relationerna mellan de olika yrkesgrupperna ser ut. Han visar att samarbetet mellan skola och barnomsorg i många fall innebär att fritidspedagoger och förskollärare underordnas lärarna.

I sitt doktorsarbete har Jan Hjelte studerat hur en kommun har organiserat sin skola och barnomsorg. Han har också intervjuat såväl chefspersoner (skolchefer, rektorer och föreståndare) som fritidspedagoger, för-

skollärare och lärare. Resultaten visar att kommunikationen mellan skola och barnomsorg ofta skedde i form av förhandlingar, där parterna delvis hade olika intressen och uppfattningar om hur samarbetet skulle utformas. När fritidspedagoger och lärare skulle samarbeta hade man ofta skilda uppfattningar om var samarbetet skulle genomföras, det vill säga i skolan och/eller på fritidshemmen.

Argumenterar bättre

Dessutom hade man ibland olikartade uppfattningar om vilka delar av fritidspedagogernas yrkeskunnande som skulle vara en del av samarbetet. Det var dock främst lärarna som kunde argumentera för sina ståndpunkter, och samarbetet skedde därför nästan uteslutande inom skolans och lärarnas domäner. Den bakomliggande orsaken var ofta att lärarna hade bristande kunskap om och erfarenhet av fritidspedagogernas arbete. Däremot hade alla parter åtminstone egna erfarenheter av att gå i skolan.

Jan Hjelte menar att det är viktigt att skapa förutsättningar för yrkes-

grupper inom skola och barnomsorg att få ökad kunskap om varandras arbete, till exempel genom att delta i varandras verksamheter. Om det inte sker riskerar handlingsalternativ som skulle vara till nytta för barn och föräldrar att förbli osynliga för någon part i samarbetet, och alternativet blir inte heller en del av förhandlingarna om hur arbetet ska organiseras utifrån barns behovssituation.

Fredagen den 2 december försvarede Jan Hjelte, institutionen för socialt arbete, Umeå universitet, sin avhandling med titeln *Samarbete i gränsland. Om relation och kommunikation i samarbete mellan skola och barnomsorg*.

Fakultetsopponent var docent Staffan Johansson, Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
www.diva-portal.org/umu/theses/abstract.xsql?dbid=621

För mer information, kontakta:
Jan Hjelte, institutionen för socialt arbete, Umeå universitet,
tel: 090-786 60 08,
e-post: jan.hjelte@socw.umu.se

Boktips!

Vägen genom skolan, Inger Öhlmér

Skapa samsyn i skolan, Inger Öhlmér

Åtgärdsprogram, Inger Öhlmér

Characteristics and varieties of poor readers, Ulrika Wolff

Cyberungar, Ylva Ellneby

Titta vad jag kan, Ylva Ellneby

Gymnasieelever samtalar kring facktexter, Monica Reichenberg

FMLS tidning finns också i läromedelsutställningen. Nr 6/2005 har temat *Lära barnen läsa*, www.info@fmpls.nu
Observera! att Pedagogiskt Centrum har en utbildning i Grundläggande Läs-och skrivutveckling som leds av Katarina Herrlin från Kalmar högskola, dessutom medverkar professor i specialpedagogik Stefan Samuelsson Linköpings universitet, professor emeritus Ingvar Lundberg Göteborgs universitet, Görel Sterner NCM Göteborgs universitet och Maj-Gun Johansson Psykologiska institutionen, Umeå universitet. Rubriker är: Förutsättningar för en god läsutveckling, God läsutveckling, Barnets väg mot språk och läsning, Matematiksvårigheter och lässvårigheter – hur hänger det ihop, Vad kan vålla problem och vilka åtgärder kan vara bra att känna till.

Filmtips!!

Ramp

Var går gränsen mellan mobbning och normala konflikter. Är man mobbad när man är ensam och ingen vill prata med en? När övergår skitsnack bakom ryggen till regelrätt mobbning? Bakom ordet mobbning döljer sig allt från elaka skratt till sexuella trakasserier och grov misshandel. Johanna var tvungen att byta skola efter att en konflikt med bästisen urartade.

Artikelnummer: U21112- 1

Mobbning förbjudet!

Shelley är en flicka på 8-10 år som blir retad och mobbad i skolan av några flickor i samma ålder. De retar henne för att hon inte har någon pappa och kräver pengar av henne för att låta henne vara ifred. Shelley försöker hålla sig undan men till slut berättar hon för mamma...

Artikelnummer: V1306

Mobbing i skolan

Tar upp vanliga reaktioner hos föräldrar till mobbarna, pekar på tecken som tyder på ett är mobbat samt visar ett gränsfall till mobbing.

Artikelnummer: V 975-C

Filmen om Anna

Ju större faran är att bli utanför, desto större blir behovet av makt, och rädsla medverkar till att mobbingssituationer är mycket vanliga. Anna kommer ny till klassen och blir syndabocken de andra kan projicera sina otillåtna känslor på.

Artikelnummer: V2267

Pressmeddelande från Myndigheten för Skolutveckling: Satsning på bättre resultat och minskade skillnader i skolan

En bred satsning på språkutveckling kommer att stå i centrum för det samarbete Myndigheten för skolutveckling (MSU) bedriver med kommuner och skolor, där en stor andel av eleverna inte når de nationella målen.

Det framgår av myndighetens planering för hur den vill disponera de 225 miljoner kronor, som riksdagen har anslagit för 2006 och 2007 till stöd för kommuner och skolor med låga betygsresultat och en stor andel elever med utländsk bakgrund. Planen har nyligen överlämnats till regeringen.

– Situationen i skolan är en spegling av samhället i övrigt. Jag tycker att det är orimligt att begära att skolan ensam ska hantera effekterna av segregationen i samhället. Vi måste få slut på svartmålningen och i stället sluta upp till stöd för skolan, säger generaldirektör Pia Enochsson.

MSU vill koncentrera sina stödjande insatser till 32 kommuner och ca 100 skolor, som har den största andelen elever med utländsk bakgrund och där mindre än tre fjärdedelar av eleverna når de nationella målen. Många av kommunerna samarbetar sedan tidigare med myndigheten. Ett flertal av dem ligger i storstadsregionerna, men även mindre kommuner kommer att erbjudas stöd till sitt kvalitetsarbete.

– Det handlar om ett långsiktigt utvecklingsstöd som syftar till att uppnå bättre betygsresultat i mångfaldsområdena och minska resultatskillnaderna mellan kommuner, skolor och elever. Vi tror inte att skolorna är betjänta av nya, kortsiktiga projekt, säger Pia Enochsson.

• Goda språkkunskaper är nyckeln till allt lärande. Där-
• för kommer myndigheten att lägga tyngdpunkten i arbe-
• tet på insatser som syftar till att stärka språkutveckling-
• en. Det handlar bland annat om att förbättra undervis-
• ningen i modersmål och svenska som andraspråk. MSU
• vill också öka tillgången på ämnesundervisning på mo-
• dersmål genom att ta tillvara goda ämneskunskaper som
• akademiker med utländsk bakgrund kan ha.

• Många kommuner och skolor saknar resurser att er-
• bjuda modersmålsundervisning och ämnesundervisning
• på modersmål. Därför vill myndigheten öka möjligheter-
• na att delvis få lära sig sitt modersmål på distans och sat-
• sa på nätbaserad ämnesundervisning på de stora språ-
• ken. Som ett första steg föreslås matematikundervisning
• på de tre största språken.

• Myndigheten för skolutveckling anser vidare att gym-
• nasieskolan måste utvecklas för att kunna hantera mång-
• faldsproblematiken bättre. Inte minst handlar det om att
• höja kvaliteten på det individuella programmet (IV) och
• särskilt på introduktionskursen för invandrare inom ra-
• men för IV (IVIK).

• Att skolan har föräldrarnas aktiva stöd är en viktig för-
• utsättning för framgång i utvecklingsarbetet. MSU kon-
• staterar att många rektorer och lärare behöver utveckla
• samverkan mellan hem och skola och ser som sin roll att
• sprida goda exempel från andra skolor. Myndigheten tror
• att gymnasieskolan, där bristen på samverkan är störst,
• kan lära av förskolans och grundskolans erfarenheter.

• "Bättre resultat och minskade skillnader – planering
• för mångfaldsarbetet 2006–2007" kan laddas ned från
• www.skolutveckling.se

Kurser och konferenser inom GR Utbildning

Några axplock från Våren 2005

7 feb,	Barnets väg mot god läsutveckling , Katarina Herrlin
23 feb,	Autism, Aspergers syndrom , Margareta Kärnevik Måbrink
23 feb,	Engelska ett språk för alla , Anne-Marie Nordén
27 feb,	Matematik för år 3-5 , Görel Sterner
28 feb,	Tvåspråkiga barn , Gisela Håkansson
2 mars,	Konflikthantering , Eva Lindblad
7 mars,	Bedömning och betyg , Per Mähl
8 mars,	Läsförståelse , Maj-Gun Johanson
8 o 22 mars	Lexia , AnneMarie Nordén
13 mars,	Pedagogiska aspekter på neuropsykiatrisk problematik , Maud Nilzén
14 mars,	Relationellt samspel i skolan , för skolpsykologer, Eva Frisk
14 mars,	Individuella utvecklingsplaner , Lasse Lindsjö
22 mars,	Elevinflyttande , Mauno Korpela
22 mars	Kreativitet , Per Kristensson
22 mars	Spelberoende ungdomar , Patrik Axelsson m.fl.

Tips!

7 februari startar en utbildning i Grundläggande läs och Skrivutveckling, för dig som behöver utveckla och fräscha upp dina kunskaper, 7 tillfällen med Katarina Herrlin, Ingvar Lundberg, Stefan Samuelsson, Görel Sterner, Maj-Gun Johansson.

Frågor angående kurser besvaras av Wera Andbert, wera.andbert@GRutbildning.to

eller tel 031-335 50 43 alt. 0706-35 69 29

Anmälningar görs till lislott.lundahl@GRutbildning.to eller fax 031-335 50 48

Anmälan kan göras direkt på webben, gå in på www.GRutbildning.to eller till pcanmalan@grutbildning.to

Ytterligare information finner du på vår hemsida: www.GRutbildning.to och under knappen Pedagogiskt Centrum

Övriga utbildningar se utbildningar www.GRutbildning.to

GR-Specialen

BESÖK Gårdavägen 2 • TELEFON 031-335 50 35
GR UTBILDNING • POST Box 5073, 402 22 Göteborg